

Boek : *Gedragsproblemen in scholen
Het denken en handelen van leraren*
Auteur : Kees van der Wolf en Tanja van Beukering, Acco
 ISBN: 9 789033 474989
Bespreker : Jo Dauwen
Datum : juni 2010

• In een notendop...

In dit boek gaan de onderwijskundigen Kees van der Wolf en Tanja van Beukering dieper in op de oorzaken en de aanpak van gedragsproblemen in de school.

De focus ligt op de onderwijsleersituatie en het denken en handelen van de leraar. Hun visie, houding, overtuigingen en gevoelens ten opzichte van gedragsproblemen bepalen de strategie die ze gebruiken.

De auteurs benaderen probleemgedrag niet alleen als een negatieve eigenschap van het kind maar als een uitdaging voor de leraren.

- 👍 een bruikbaar naslagwerk
- 👍 voor kleuter, basis en secundair onderwijs
- 👍 visie, gedrag, overtuigingen, gevoelens, handelen, reflectie
- 👍 zowel voor leraren, directies, begeleiders en ouders

• Over de auteur (s)...

Kees van der Wolf (1944) is pedagoog en onderwijskundige. Hij was 35 jaar docent aan de UvA. Van der Wolf promoveerde in 1984 aan de UvA op een onderzoek naar schooluitval. Vanaf 2003 was hij vier jaar lector gedragsproblemen aan de Hogeschool van Utrecht. Momenteel werkt hij als zelfstandig onderwijsadviseur.

Tanja van Beukering is pedagoog, onderwijskundige en psycholoog. Zij was werkzaam bij de Amsterdamse onderwijsbegeleidingsdienst, de Hogeschool van Amsterdam, het pedologisch instituut van de gemeente Amsterdam en de Hogeschool Utrecht. Nu werkt ze als onderwijsadviseur.

- **Zeker lezen?**

Dit boek is geschreven op verzoek van leraren. Het biedt bruikbare ideeën over de preventie en de aanpak van gedragsproblemen in de school. Het is bedoeld voor (aanstaande) leraren, directies in het lager en in het secundair onderwijs. Ook is het boek belangrijk voor interne begeleiders, interne zorgcoördinatoren, taakleraren, schoolmaatschappelijke werkers en kinderartsen. De informatie helpt om een realistische inschatting te maken van de eigen houding en werkwijzen ten aanzien van probleemleerlingen.

Het boek is uitvoerig, genuanceerd, overzichtelijk gestructureerd, onderbouwd met studies en praktijkvoorbeelden en gedocumenteerd. Het kan de onderwijspraktijk ondersteunen en kan een bijdrage leveren aan de professionalisering van leraren en schoolteams.

Ten slotte biedt het boek achtergrondinformatie aan ouders. De auteurs gaan er van uit dat de jongeren storend gedrag vertonen niet zozeer uit onwil, maar omdat ze bepaalde (sociale) vaardigheden missen. Bovendien biedt het boek nuttige achtergrondinformatie bij veel voorkomende gedragsstoornissen.

Het kennis- en informatiegehalte van dit boek is enorm hoog, toch raak je als lezer de weg niet kwijt dankzij de duidelijke structuur.

Dit boek hoort thuis in elke school en in elk CLB.

- 👍 duidelijk, helder en overzichtelijk geschreven
- 👍 integreert eigen onderzoek met wetenschappelijke literatuur
- 👍 rijke bron aan informatie om tegemoet te komen aan specifieke onderwijsbehoeften
- 👍 tips om een uitdagende en ondersteunende leeromgeving te scheppen
- 👍 werkinstrumenten om te reflecteren.

• Te onthouden

- Veel kinderen hebben het wel eens moeilijk en tonen dan opvallend gedrag. Er zijn ook problemen die zo ernstig zijn dat ze de normale ontwikkeling belemmeren. Het onderscheid hiertussen kan men met behulp van de volgende criteria bepalen:
  1. leeftijdsadequat: past het gedrag bij de leeftijd van het kind
  2. duur van het probleemgedrag
  3. omstandigheden: zijn er aanleidingen tot dit gedrag
  4. socioculturele setting: past het gedrag in de cultuur waartoe het kind behoort
  5. hoeveelheid en frequentie van de problemen
  6. type probleem en mate van voorkomen van die problemen in de populatie
  7. de intensiteit van de problemen
  8. verandering van gedrag
  9. situatiegebondenheid

- Er bestaat voor de aanpak van probleemgedrag geen toverstokje, zo stellen de auteurs. Ze noemen als één van de belangrijkste elementen het begrijpen van de betekenis van bepaald gedrag van een kind. Kees van der Wolf en Tanja van Beukering zijn de mening toegedaan dat goed onderwijs de belangrijkste manier is om probleemgedrag in de school te voorkomen. Leraren kunnen op een positieve manier invloed uitoefenen op probleemgedrag van leerlingen.

- Leraren zijn gewend geraakt de oorzaken voor problemen in contact met jongeren buiten zichzelf te zoeken. Toch kunnen docenten veel meer doen aan lastig

gedrag dan ze zelf denken. Hun eigen opstelling en overtuigingen spelen daarbij een grote rol. Dit wordt in het boek duidelijk aangetoond met het voorbeeld van de apenval. De oproep aan de leraar is: laat de starheid in je denken los. Bevrijd je van je “verstokte waarden”. Het gaat niet zozeer om het probleemgedrag zelf, maar wel hoe je er tegenaan kijkt en er dus op reageert.

- Gebeurtenissen in de school die objectief dezelfde lijken, kunnen door leraren heel verschillend beleefd worden. Om goed te kunnen omgaan met moeilijke omstandigheden in de klas moet de leraar zijn manier van kijken en handelen, maar ook zijn gevoelens van stress onderkennen en overdenken. De eigen persoon is het belangrijkste instrument waarmee hij werkt.
- Gedragsproblemen zijn van alle tijden. De idee dat de problemen bij kinderen en jongeren steeds toenemen is van alle tijden. Het is echter lastig om de toename van gedragsproblemen wetenschappelijk te bewijzen. Duidelijk is dat over de oorzaken van gedragsproblemen en –stoornissen weinig vaststaat. De enige vrij constante uitkomst is dat genetische en gezinsfactoren een rol spelen. Kennis van de achtergronden en de verschijningsvormen van gedragsproblemen en –stoornissen en de factoren die deze kunnen beïnvloeden, leidt tot inzicht en gepast handelen.
- Leraren worden dagelijks geconfronteerd met complexe problemen en ethische vraagstukken. Zij krijgen te maken met lastig dilemma’s. Daarbij wordt van hen goed toekomstig gericht onderwijs verwacht. Voor een goed verlopende klas-situatie is het van belang dat hij de verschillende gedragingen op een flexibele manier kan hanteren. De echte expert weet wanneer leerlingen hun interesse aan het verliezen zijn, iets niet begrijpen of aanstalten maken om zich problematisch te gaan gedragen. Deze schijnbare vanzelfsprekendheid maakt het mogelijk om rekening te houden met de meer complexe en aandachtvragende aspecten van de klas.
- Leraren kunnen van groot belang zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Betrokkenheid en professionele aandacht voor leerlingen zijn de belangrijkste karakteristieken voor een goede leraar. De leraar heeft een complex en artistiek beroep.

- 👍 goed onderwijs als effectieve preventie van gedragsproblemen
- 👍 bevrijd je van je verstokte waarden
- 👍 kennis van gedragsproblemen en –stoornissen leidt tot inzicht en gepast handelen.

• Tips die we onthielden...

Belangrijk is dat de leraar laat merken dat niet de leerling als persoon wordt afgewezen, maar zijn gedrag.

Er zijn twee manieren om op een adequate wijze gedrag te corrigeren:

- herinneren aan afgesproken regels en gewenst gedrag
- ongewenst gedrag begrenzen en gewenst gedrag verlangen

Wat moet een leraar niet doen als hij met duidelijk probleemgedrag geconfronteerd wordt?

- stel geen betekenisloze of retorische vragen over evident probleemgedrag
- vermijd onnodige dreigementen of gezagsvertoon
- blijf niet te lang stilstaan bij het probleemgedrag
- geef geen loze waarschuwingen

Het is belangrijk om kinderen te helpen om hun eigen functioneren realistisch te bekijken. Daarom:

- formuleer, samen met hen, haalbare doelen
- probeer hun betrokkenheid te krijgen bij het bereiken ervan.

Net zoals bij andere vaardigheden onder de knie te krijgen, kost het tijd en energie om concrete resultaten te boeken.

De opvoeder hoeft zich niet langer slachtoffer te voelen van het probleemgedrag van het kind. Belangrijk is gepaste strategieën te kennen en kunnen toepassen in specifieke gevallen.

- **Meer over gedragsproblemen op www.letop.be**

- [Jongeren met leer- of gedragsproblemen](#). GHESQUIERE P., GRIETENS H. (red.), Acco, Leuven/Voorburg, 2006, 182 blz.
- [D.R.U.K OF A.D.H.D](#) – Een educatief pakket rond ADHD voor allochtone ouders. Promina Cuadros en Mattias Bouckaert, 2009, Acco
- [DE GEDRAGSLEER](#), Gedrag veranderen : tips vanuit de gedragsleer Schoolbrochure, p.42-54. Volledige Brochure te bekomen bij het Centrum Zit Stil, Heistraat 321, 2610 Wilrijk 03/830.30.25